

**Advies over het rapport
Verbreding/Verdieping – perspectieven voor inhoudelijke
vernieuwing van het deeltijds kunstonderwijs**

Advies over het rapport Verbreding/Verdieping – perspectieven voor inhoudelijke vernieuwing van het deeltijds kunstonderwijs

1 Situering

Op 26 februari 2009 vroeg de minister van Onderwijs en Vorming de Vlor om advies over de aanbevelingen uit het eindrapport van de departementale werkgroep Inhoudelijke Vernieuwing Deeltijds Kunstonderwijs (DKO). Deze werkgroep ging ongeveer gelijktijdig van start met de commissie Onderwijs-Cultuur die de minister specifiek oprichtte naar aanleiding van het Bamfordrapport¹, maar maakte er als zodanig geen deel van uit. Over de aanbevelingen van het rapport 'Gedeeld verbeeld' van de commissie Onderwijs-Cultuur, bracht de Vlor eerder al een advies uit².

Zoals in het advies over 'Gedeeld verbeeld', beklemtoont de raad het specifieke karakter van het nu voorliggende advies. De adviesvraag van de minister heeft betrekking op het rapport 'Verbreding/verdieping' van de werkgroep 'Inhoudelijke Vernieuwing DKO' die aanbevelingen formuleert aan het adres van de overheid. Dit Vlor-advies is 'een advies over een advies' en heeft niet dezelfde status als een advies over een voorontwerp van decreet. Op dit ogenblik kan de Vlor nog niet inschatten hoe en volgens welke timing de overheid gevolg zal geven aan de aanbevelingen van de werkgroep Inhoudelijke Vernieuwing. Dat beïnvloedt de status van dit advies: de standpunten die de Vlor hier inneemt over de aanbevelingen van de werkgroep, binden de raad niet indien de overheid in de toekomst eventueel regelgevende initiatieven neemt en de Vlor desgevallend om advies zal verzoeken. Het advies zal meer ingaan op de intrinsieke waarde van de voorstellen en maakt voorlopig nog abstractie van de omzetting in concrete beleidsmaatregelen, al dan niet via nieuwe regelgeving.

De raad herhaalt ook de opmerking van het advies 'Gedeeld verbeeld' over de noodzakelijke afstemming met andere beleidsinitiatieven. De aanbevelingen van de werkgroep Inhoudelijke Vernieuwing DKO verwijzen immers naar beleidsontwikkelingen i.v.m. de implementatie van de aanbevelingen van de commissie Onderwijs-Cultuur (m.b.t. cultuur- en kunsteducatie in het kleuter- en leerplichtonderwijs), die nog niet definitief afgerond zijn.

2 Totstandkoming van het advies

Volgens de procedure die het Vast Bureau op 12 maart 2009 vastlegde, bereidde de commissie DKO van de Raad Levenslang en Levensbreed Leren een ontwerpadvies voor, dat vervolgens werd afgetoetst in de commissie Diversiteit en Gelijke onderwijskansen, de raden Basisonderwijs, Secundair Onderwijs en Hoger Onderwijs. Het ontwerpadvies werd gefinaliseerd door een werkgroep van de Algemene Raad, onder het voorzitterschap van Philippe Vanderschaeghe (OVSG).

De Algemene Raad bracht op 25 juni 2009 dit advies uit met eenparigheid van stemmen.

¹ Anne Bamford, Kwaliteit en consistentie. Kunst- en cultuureducatie in Vlaanderen. September 2007

² Algemene Raad, Advies over cultuur- en kunsteducatie. 27 november 2008.

3 Advies

3.1 Het deeltijds kunstonderwijs vandaag

3.1.1 De participatie aan het DKO: *crescendo*

Het aantal leerlingen³ in het deeltijds kunstonderwijs heeft de laatste jaren een sterke groei gekend. Dat vindt de raad zeer positief want het wijst in de richting van een toenemende democratisering van het DKO. Het deeltijds kunstonderwijs wordt ook steeds meer geconfronteerd met nieuwe maatschappelijke verwachtingen en verwachtingen van diverse andere belanghebbenden. Meer kansengroepen aantrekken en de participatie van die kansengroepen verhogen, zal een belangrijk aandachtspunt zijn voor de toekomst.

De raad waardeert dan ook de aandacht die het onderwijsbeleid besteedt aan de maatschappelijke en onderwijskundige positie van het deeltijds kunstonderwijs. De raad waardeert het ook dat de minister met deze adviesvraag over het rapport *Verbreiding/verdieping de Vlor* als forum erkent voor het voeren van het ruimere maatschappelijke debat over de toekomst van het DKO.

3.1.2 Vernieuwing: *allegro ma non troppo*

De structuur van het DKO-aanbod is sinds 31 juli 1990 geregeld via het Onderwijsdecreet II en de organisatiebesluiten van 31/07/1990, met betrekking tot het studieaanbod en de instellingen voor Beeldende kunst enerzijds, en het studieaanbod in de instellingen voor Muziek, Woordkunst en Dans (MWD) anderzijds.

Het regelgevend kader van 1990 is vrij snel ontoereikend gebleken om de nieuwe maatschappelijke verwachtingen die ten aanzien van het onderwijs, dus ook het deeltijds kunstonderwijs, zijn ontstaan, in te lossen. Via tijdelijke projecten heeft het beleid *ad hoc* mogelijkheden gecreëerd om met een aantal vernieuwingen te experimenteren. Een aantal projecten experimenteren met inhoudelijke vernieuwingen (digitale vormgeving, animatiefilm, experimentele muziek, koördirigentenopleidingen, enz.). Andere projecten zijn gericht op bepaalde doelgroepen (kunstinitiatie voor kansarme en allochtone jongeren, aangepaste muzikale en beeldende vorming voor leerlingen met speciale noden). Nog andere projecten experimenteren met samenwerkingsverbanden tussen instellingen (intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, samenwerking tussen Beeldende kunsten- en Muziek, Woord en Dans-instellingen, samenwerking tussen DKO en kleuter- en leerplichtonderwijs, enz.).

In juli 2008 keurde het Vlaams Parlement een decreet goed dat het voortbestaan van een aantal van die tijdelijke projecten regelt, mits aan een aantal bijkomende voorwaarden wordt voldaan. De Vlor betreurt dat hij niet werd betrokken bij de totstandkoming van dit decreet.

³ Het begrip 'leerling' in het DKO verwijst in dit advies zowel naar kinderen, jongeren als volwassenen die in het DKO een of meerdere cursussen volgen.

De raad verwijst ook naar zijn bemerkingen uit een vorig advies over tijdelijke projecten⁴. De Vlor herhaalt dat het niet vanzelfsprekend is om dergelijke projecten te veralgemenen naar een verandering van het hele DKO.

3.2 Het deeltijds kunstonderwijs morgen

3.2.1 De maatschappelijke opdrachten van het DKO: *molto*

De decreetgever formuleerde in 1990 voor het DKO drie kernopdrachten: artistieke vorming aanbieden, aanvullend op het programma van het voltijds (basis- en secundair) onderwijs; de vorming van kunstbeoefenaars; de voorbereiding op het hoger (kunst)onderwijs. De raad meent dat dit ook voor de toekomst kernopdrachten blijven voor het DKO.

3.2.1.1 De artistieke en onderwijskundige finaliteit van de DKO-opleidingen

Het rapport Verbreding/Verdieping geeft aan dat jongeren en volwassenen het DKO steeds meer beschouwen als één van de vele mogelijkheden van vrijetijdsbesteding⁵. De raad ziet dit anders. Het volgen van een opleiding in het DKO is niet vrijblijvend, maar vergt engagement en volharding vanwege de leerling⁶. Het DKO schrijft zich ook in binnen een onderwijsjuridisch kader. De raad is tevreden dat het rapport de verankering van het DKO binnen de onderwijsstructuur versterkt.

De raad meent dat de DKO-opleidingen steeds een eigen artistieke finaliteit moeten hebben. Daarnaast kunnen bepaalde opleidingen van het DKO een bijkomende finaliteit hebben in functie van de complementariteit met kunst- en cultuureducatie in het leerplichtonderwijs, of in functie van het doorstromen van leerlingen naar het hoger (kunst)onderwijs of naar andere vormen van vervolgonderwijs (zie ook punt 3.2.8).

Deze finaliteiten sluiten volgens de raad ook aan bij de twee strategische doelstellingen die het rapport Verbreding/Verdieping voor het DKO van de toekomst ziet. De eerste doelstelling is artistieke opleidingen organiseren voor de actieve cultuurparticipant. Deze opleidingen zijn in de eerste plaats gericht op actieve kunstbeoefening, maar kunnen ook gericht zijn op receptieve of reflectieve cultuurparticipatie. De tweede doelstelling is kunst- en cultuureducatie bevorderen in het kleuter- en leerplichtonderwijs.

⁴ Algemene Raad, Advies over cultuur- en kunsteducatie. 27 november 2008, p. 11: “De commissie Onderwijs-Cultuur pleit voor een ‘uitbreiding naar het volledige Vlaamse onderwijslandschap’ van de nu lopende tijdelijke projecten (als ‘good practices’) waarin het DKO structureel samenwerkt met basis- of secundaire scholen. De Commissie onderwijs cultuur sluit hiermee aan bij de visie die de overheid hanteert bij het beleidsinstrument van de ‘proeftuinen’. De Vlor plaatst hier als kanttekening bij dat het niet vanzelfsprekend is om dergelijke projecten te veralgemenen naar een verandering van het hele onderwijsbestel. Uit ervaring van de vorige decennia blijkt dat projecten soms enkel effectief zijn gedurende een bepaalde periode, andere ontwikkelen zich geïsoleerd zonder voldoende verankering in de omgeving. Soms blijken projecten niet te verzoenen met algemene beleidslijnen. Projecten kunnen zeer sterk bepaald zijn door lokale factoren. De financiële voorwaarden kunnen van die aard zijn dat ze niet veralgemeend kunnen worden naar alle scholen (zie het ‘Advies over het voorontwerp van decreet betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs’ van mei 2005). Voor de Vlor komt het erop aan dat de overheid voor scholen de voorwaarden schept om innovatief te werken.”

⁵ Rapport Verbreding/Verdieping, p. 25.

⁶ Het begrip ‘leerling’ verwijst zowel naar kinderen, jongeren als volwassenen die in het DKO een of meerdere cursussen volgen.

Daarnaast geeft het rapport Verbreding/Verdieping aan dat sommige *stakeholders* ook een aantal nieuwe opdrachten voor het DKO suggereren. Op twee van die suggesties gaat de raad hieronder nader in.

3.2.1.2 DKO als aanbieder van arbeidsmarktgerichte artistieke opleidingen

Een beperkt aantal opleidingen van het DKO hebben, naast hun artistieke finaliteit, ook een uitgesproken arbeidsmarktgerichte finaliteit. De getuigschriften die het DKO vandaag uitreikt, hebben evenwel geen enkel civiel effect t.a.v. de overheid als werkgever. Om het civiel effect van deze opleidingen te bewerkstelligen, vraagt de raad dat de overheid ze zou opnemen en inschalen in de kwalificatiestructuur. De raad verwijst in dit verband ook naar zijn adviezen over het voorontwerp van decreet over de Vlaamse kwalificatiestructuur⁷ en over het hoger beroepsonderwijs. De lijst van arbeidsmarktgerichte opleidingen in dat advies is echter niet limitatief. In de toekomst kan het wenselijk zijn nog andere DKO-opleidingen met een arbeidsmarktgerichte finaliteit toe te voegen⁸.

3.2.1.3 DKO als partner in het tweedekansonderwijs

Vandaag is er in Vlaanderen geen tweedekansonderwijs voor KSO (wel voor ASO, TSO en BSO). Dat betekent dat leerlingen die afhaken in het KSO, indien zij later als volwassene alsnog een inhaalbeweging willen doen en toch nog een volwaardig diploma secundair onderwijs willen behalen, enkel terechtkunnen in een aanbod algemene vorming ASO, TSO of BSO (in het volwassenenonderwijs), gecombineerd met een diplomagerichte certificaatopleiding van het technisch of beroepssecundair volwassenenonderwijs. In de feiten betekent dit dat zij voor een groot deel “van nul” moeten beginnen (heel de tweede en/of derde graad), terwijl zij misschien pas net voor het einde van het zesde jaar secundair onderwijs hebben afgehaakt. Een aantal van deze volwassenen wendt zich tot de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. De raad kijkt in dit verband uit naar de resultaten van het OBPWO-onderzoek over het profiel van deelnemers aan het tweedekansonderwijs en aan de Examencommissie⁹.

⁷ Algemene Raad, Advies over het voorontwerp van decreet betreffende de kwalificatiestructuur. 9 oktober 2008, p. 16: “Kan het DKO geen onderwijskwalificaties aanbieden? Ook moet aan (sommige) leerlingen doorstroming gegarandeerd worden naar het hoger (kunst)onderwijs en naar tewerkstelling”.

⁸ Algemene Raad, Advies over het voorontwerp van decreet hoger beroepsonderwijs. 9 oktober 2008, p. 14: “Het voorontwerp van decreet voorziet niet in opname van de arbeidsmarktgerichte opleidingen van het DKO in het HBO. De Vlor vraagt om deze opleidingen op te nemen in de kwalificatiestructuur en, afhankelijk van de plaats die ze krijgen in die kwalificatiestructuur, hen de kans te bieden zich om te vormen tot HBO4 of HBO5.

Het gaat hier over opleidingen toegepaste grafiek, reclamekunst, video- en filmkunst, fotokunst, edelsmeedkunst, mode en theaterkostuums, architectuurtekenen, binnenhuiskunst, industriële kunst, kunstambacht: smeden, kunstambacht: hout-meubel, kunstambacht: steen-beeld, kunstambacht: schilderen-fresco's-mozaïek, kunstambacht: glas-in-lood, kunstambacht: polychromie, kunstambacht: textiel, kunstambacht: papier, kunstambacht: boekkunst (boekbinden) en kunstambacht: glaskunst.”

⁹ I. Glorieux en M. Jegers, “*Wie herkanst?*” *Sociografische schets, leerroutes en beweegredenen van de deelnemers aan het tweedekansonderwijs en de centrale examencommissie*. Dit onderzoek brengt het sociografisch profiel, de leerroutes en de motivaties in kaart van de deelnemers aan het tweedekansonderwijs of de centrale examencommissie. Dit onderzoek liep van 1/04/2007 tot 31/03/2009.

De raad vindt het wenselijk dat ook het DKO in de toekomst een rol in het kader van het tweedekansonderwijs kan opnemen. Volwassenen die alsnog hun diploma willen behalen, zouden hun 'basisvorming' kunnen volgen in een centrum voor volwassenenonderwijs (aanvullende algemene vorming), en de 'praktijk' of het 'specifiek gedeelte' (de kunstvakken) in een instelling voor deeltijds kunstonderwijs. Zo zou een volwassene die vroegtijdig heeft afgehaakt in het voltijds kunstsecundair onderwijs, later alsnog zijn diplomatraject van het (kunst)secundair onderwijs kunnen afwerken.

De raad vraagt dat de overheid deze denkpiste zou meenemen bij de hervorming van het deeltijds kunstonderwijs.

3.2.2 Uitgangspunten voor vernieuwing

De raad onderschrijft in grote mate de uitgangspunten voor vernieuwing van het rapport en gaat hieronder dieper in op de vraag naar differentiëring en flexibilisering en op de beoogde toenadering tussen Beeldende kunst enerzijds, en Muziek, Woordkunst en Dans anderzijds.

Het DKO wordt steeds meer geconfronteerd met een vraag naar kortere lessenreeksen met een beperktere tijdsinvestering.

De curricula van Beeldende kunst, zoals het DKO deze vandaag aanbiedt, zijn onderverdeeld in vrij omvangrijke pakketten. De omvang en de bijhorende tijdsinvestering weerhoudt een aantal doelgroepen ervan om een opleiding aan te vatten. De raad meent dat de mogelijkheid om te kunnen werken met kleinere pakketten het aanbod Beeldende kunst in het DKO al een heel eind op weg zou helpen om het aanbod laagdrempeliger en **toegankelijker** te maken, en om een aantal nieuwe doelgroepen te bereiken. De raad meent dat kleinere pakketten het aanbod Beeldende kunst niet alleen toegankelijker, maar ook **flexibeler** maken. Het biedt aan de gebruikers de mogelijkheid om ofwel één ofwel meerdere pakketten tegelijkertijd te volgen en zo op eigen tempo een opleiding te doorlopen.

De raad pleit er ook voor dat de leerlingen van het DKO in de toekomst opties *ad libitum* kunnen **combineren**. Die combinaties moeten volgens de raad niet alleen mogelijk zijn binnen één en dezelfde kunstdiscipline, maar ook over de traditionele opsplitsing Beeldende kunst en Muziek, Woordkunst en Dans (in het rapport 'Podiumkunsten' genoemd) heen. Die combinaties zijn in principe ook over de instellingen heen mogelijk. Zo kan het DKO inspelen op de vaak veelzijdige interesses van kunstbeoefenaars, en op de cross-overs die zich ook in de actuele kunstscène voordoen. De raad pleit ervoor om de financiering/subsidiëring van de DKO-instellingen te herzien in het licht van de beoogde flexibilisering.

De raad wenst nog te verduidelijken dat de voorgestelde cross-overs **mogelijk** moeten zijn, maar niet in de plaats komen van de traditionele opties. De beoogde toenadering tussen Muziek, Woordkunst en Dans (Podiumkunsten) en Beeldende kunst kan een goede zaak zijn. Voor de raad is het daarom nog niet evident dat de regelgeving van beide sectoren volledig op elkaar wordt afgestemd. Er dient verder onderzocht of en op welke punten er afstemming wenselijk is.

Het kan volgens de raad ook niet de bedoeling zijn dat alle DKO-instellingen alle mogelijke combinaties aanbieden. De instellingen moeten veeleer ertoe aangemoedigd worden zich (verder) te **profilieren** en samen te werken met andere instellingen. Over die samenwerking geeft de raad verder in dit advies nog enkele aandachtspunten mee.

De Raad pleit bij het creëren van nieuwe mogelijkheden voor het DKO voor realisme in functie van de betaalbaarheid van de traditionele opties en in functie van het te realiseren draagvlak bij de instellingen en bij de leerkrachten.

De raad vindt de hierboven geschetste denkpijlers inhoudelijk en structureel een wenselijke evolutie voor het DKO, maar wijst er nu reeds op dat zo'n benadering bijkomende middelen vereist. Deze ontwikkeling zal onder andere meer **administratie** met zich mee brengen voor de instellingen. Investeren in flexibiliteit zal dan ook gepaard moeten gaan met een realistische inschatting van de nodige administratieve omkadering.

3.2.3 De structuur van het DKO

Vandaag zijn de opleidingen van het DKO opgedeeld in graden: de lagere graad, de middelbare graad, de hogere graad, en de specialisatiegraad. Het rapport Verbreding/Verdieping stelt voor om de indeling in graden te verlaten, en om in de toekomst twee nieuwe principes te hanteren voor de niveaubepaling: voorkennis en leervraag. Zo bekomt men volgende omschakeling: lagere graad → voorbereidende opleidingen; middelbare graad → basisopleidingen; hogere graad → vervolgoedingen. De Raad merkt op dat ook de huidige specialisatiegraad Beeldende Kunsten een plaats moeten krijgen in de nieuwe structuur, bijv. bij de vervolgoedingen of onder de vorm van een verdiepingscomponent.

3.2.4 Naar voorbeeldoelstellingen voor het DKO: wat zijn de consequenties?

Het rapport Verbreding/verdieping introduceert 'voorbeeldoelstellingen' voor de DKO-opleidingen. Op dit ogenblik is decretaal nog niets voorzien om in het DKO met 'minimumdoelen' (eindtermen en/of ontwikkelingsdoelen) te werken. Het begrip 'voorbeeldoelstelling' heeft dan ook geen decretale basis.

De voorbeeldoelstellingen uit het rapport vormen volgens de Werkgroep Inhoudelijke Vernieuwing wel een eerste aanzet in de richting van eindtermen of ontwikkelingsdoelen voor het DKO. Op deze manier pleit deze Werkgroep voor een verregaande inhoudelijk-onderwijskundige vernieuwing die ook implicaties heeft voor de kwaliteitszorg van de DKO-opleidingen.

De Vlor is niet principieel gekant tegen de introductie van minimumdoelen in het DKO. De raad erkent dat het hanteren van minimumdoelen kan leiden tot een opwaardering van de opleidingen die het DKO aanbiedt. Zo zal het werken met dergelijke decretaal vastgelegde minimumdoelen consequenties inhouden voor EVC- en EVK-procedures. Het zou in elk geval moeten toelaten dat DKO-leerlingen verworven competenties en kwalificaties kunnen inzetten in andere opleidingen (bvb. in de lerarenopleiding).

Het werken met minimumdoelen sluit ook aan bij het pleidooi van de Vlor om het DKO te betrekken als partner in het Tweedekansonderwijs (zie hoger bij 3.2.1.3).

De Vlor spreekt zich in dit advies nog niet inhoudelijk uit over de voorbeeldoelstellingen die als bijlage in het rapport Verbreding/verdieping opgenomen zijn en doet nu ook geen uitspraak over de keuze tussen 'eindtermen' of 'ontwikkelingsdoelen'. Als strategische adviesraad wenst de raad in de toekomst uiteraard wel betrokken te worden bij de verdere invulling van eventuele minimumdoelen voor het DKO.

3.2.5 Het draagvlak voor vernieuwing

De raad wijst erop dat de voorgestelde vernieuwingen de nodige draagkracht (o.m. financiële draagkracht) van DKO-instellingen vereisen en een stevig draagvlak bij de leerkrachten die de vernieuwing moeten waarmaken. Een gericht nascholings- en begeleidingsplan voor leerkrachten in functie, samen met een aangepaste lerarenopleiding en overleg met de hogere kunstopleidingen zijn noodzakelijke voorwaarden voor het slagen van de beoogde vernieuwingen.

3.2.6 Samenwerkingsverbanden

3.2.6.1 Algemene bemerking

De raad staat positief tegenover alle vormen van samenwerking: samenwerking tussen DKO-instellingen onderling, intergemeentelijke samenwerking, samenwerking tussen DKO-instellingen en de amateurkunsten, samenwerking tussen DKO-instellingen en kleuter- en leerplichtonderwijs, centra voor volwassenenonderwijs, verenigingen en zelforganisaties van etnisch-culturele minderheden en kansarme doelgroepen enz.

De raad erkent ten volle de evolutie naar een ‘hybridisering’ in de kunsten¹⁰ maar vindt het wenselijk dat die samenwerking steeds op basis van vrij initiatief gebeurt en dat de aard van de samenwerking vrij wordt gelaten. De raad betreurt in dit verband dat bij de verlenging van de intergemeentelijke samenwerkingsprojecten een *structureel verplichte* samenwerking tussen podiumkunsten en beeldende kunsten als bijkomende voorwaarde in het decreet is ingeschreven. De raad vindt dit, gezien de verschillende schoolbesturen en –culturen, niet zo evident. De raad pleit ervoor om samenwerkingsinitiatieven steeds vanuit de basis te laten vertrekken en op een organische manier te laten groeien. Een al te sterke *top down* sturing kan het draagvlak voor een vernieuwing ondermijnen.

3.2.6.2 Samenwerking met het leerplichtonderwijs

De raad verwijst hiervoor naar de bemerkingen die hij in een vorig advies formuleerde aangaande partnerschappen tussen het DKO en het leerplichtonderwijs¹¹. De Vlor onderschrijft het pleidooi voor een gelijkwaardig partnerschap van het leerplichtonderwijs met het deeltijds kunstonderwijs, maar vindt dat zo'n partnerschap gebaseerd moet zijn op wederzijds begrip en respect en wederzijdse uitwisseling van expertise. De pedagogisch-didactische en organisatorische expertise van het DKO kan er zeker toe bijdragen, maar zal op zich niet volstaan om scholen van basis- en secundair onderwijs te ondersteunen in hun opdracht op het vlak van cultuur- en kunsteducatie. Er zijn nog tal van andere partners die hierin een rol spelen.

De Vlor vindt het wenselijk dat de instellingen voor DKO enerzijds en de scholen van het basis- en het secundair onderwijs anderzijds, samen een gemeenschappelijke visie over samenwerking ontwikkelen¹².

¹⁰ Zie de omgevingsanalyses die de Vlor maakte voor het KSO (AR/OVA/RLE-KST/END/001 van 14 november 2008).

¹¹ Algemene Raad, Advies over cultuur- en kunsteducatie. 27 november 2008, p. 11.

¹² Algemene Raad, Advies over cultuur- en kunsteducatie. 27 november 2008, p. 10-11.

Voor het uittekenen van samenwerkingsverbanden is de Vlor voorstander van een *bottom-up*-benadering die voluit rekenschap geeft van de lokale context en zo goed mogelijk aansluit bij de lokale omgevingskenmerken. De raad verwondert zich erover dat het rapport Verbreding/verdieping geen directe koppeling maakt tussen het model 'muzisch netwerk' en het ideeëngoed 'brede school' (er is enkel een indirecte verwijzing via een onderzoeksopdracht i.k.v. brede school naar samenwerkingsmodellen). De raad is van mening dat bij wat vandaag onder de noemer 'brede school' bestaat, zinvolle voorbeelden te vinden zijn van hoe samenwerking lokaal en contextgevoelig vorm kan krijgen.

3.2.7 Culturele diversiteit

Het rapport geeft aan dat, ondanks de toegenomen culturele diversiteit in de maatschappij, mensen met een andere etnisch-culturele achtergrond moeilijk de weg vinden naar het deeltijds kunstonderwijs. De raad wijst erop dat daarover binnen de DKO-sector zelf niet overal dezelfde perceptie leeft. De raad vindt het jammer dat er geen goede data beschikbaar zijn over het profiel van DKO-leerlingen.

De raad onderschrijft dat cultureel-artistieke participatie en –beleving (muziek, dans, theater ...) voor minderheidsgroepen wel degelijk erg belangrijk is, en stelt vast dat op dat vlak vooral de zelforganisaties initiatieven nemen en een vrijetijdsaanbod voor hun doelgroepen ontwikkelen. In die organisaties is een grote en rijke verscheidenheid te vinden op het vlak van kunst- en cultuuraanbod (van amateurkunstbeoefening tot een quasi professioneel aanbod). De raad is van mening dat deze zelforganisaties voor het DKO een interessante partner kunnen zijn om mee samen te werken. De raad vindt het belangrijk dat in die samenwerking de betrokken partners de eigenheid en de dynamiek van hun cultuurbeleving kunnen behouden. Ook hier pleit de raad voor samenwerkingsverbanden die vrijwillig, lokaal en contextgebonden tot stand kunnen komen. Het is ook belangrijk dat de samenwerking tussen DKO en de sociaal-culturele organisaties vanuit een 'win-win-model' tot stand komt.

Als 'vrijetijdsaanbod' staan de initiatieven van de sociaal-culturele organisaties in een soort concurrentiepositie t.o.v. het DKO. Dat zou via samenwerkingsverbanden overstegen kunnen worden. Er bestaan daar reeds goede voorbeelden van. De ervaringen hiermee zijn zeer positief. Het is belangrijk dat samenwerking kan gebeuren in een niet-concurrentiële sfeer.

De raad stelt voor dat de overheid de zelforganisaties en de organisaties die de belangen van etnisch-culturele minderheden behartigen, zou bevragen over hun vragen en verwachtingen naar het DKO toe.

Een mogelijke verklaring voor lagere deelname van personen met een andere etnisch-culturele achtergrond aan het DKO kan volgens de raad ook te vinden zijn in het gebrek aan bekendheid van het DKO bij deze minderheidsgroepen. Ook op dat vlak zou samenwerking een antwoord kunnen bieden. De leerplichtscholen kunnen een belangrijke rol spelen in de bekendmaking en de toeleiding van etnisch-culturele minderheidsgroepen naar het DKO.

Ook gemeentelijk, bvb. via onthaaltrajecten van nieuwkomers, kan de toeleiding nog verbeteren.

3.2.8 Gelijke onderwijskansen

Wat deelname aan het DKO betreft, maakt de raad een onderscheid tussen de culturele diversiteit en de problematiek van sociaal-economische kansarmoede en verschillen op het vlak van culturele startposities. De raad wees in een eerder advies al op verschillende drempels die beletten dat alle groepen uit de samenleving evenredig deelnemen aan het DKO¹³. Naast de mobiliteitsdrempel, bestaat er voor veel studierichtingen uit het DKO een financiële drempel (naast het inschrijvingsgeld is er bvb. ook de aankoop- of huurprijs van muziekinstrumenten). Er bestaan weliswaar initiatieven om financiële drempels weg te werken en de instellingen DKO spannen zich in om de kosten tot het minimum te beperken (bvb. via verhuur van instrumenten), maar niettemin blijven de kosten voor de leerling aanzienlijk hoog, onder meer door het inschrijvingsgeld. Op die manier is er vandaag nog altijd een sociaal-economische drempel voor deelname aan het DKO. Voor mensen die in armoede leven is deelname aan het DKO soms niet haalbaar omdat ze eenvoudigweg andere prioriteiten moeten stellen. De raad vindt het ontoelaatbaar dat het inschrijvingsgeld en andere studiekosten (materiaal, instrumenten) leerlingen (kinderen, jongeren, volwassenen) verhindert om deel te nemen aan het DKO.

3.2.9 Zorgbeleid

De raad betreurt de vaststellingen in het rapport Bamford dat jongeren met speciale noden weinig vertegenwoordigd zijn in de Vlaamse academies. De raad vindt het voor de toekomst van het DKO essentieel dat een DKO-instelling een doelgroepen- en zorgbeleid kan voeren dat drempels voor leerlingen met speciale onderwijs- en opvoedingsnoden kan wegnemen. De raad wijst in dit verband ook op het "VN-Verdrag voor gelijke rechten van personen met een handicap" dat optimale kansen op talent- en creativiteitontwikkeling bij personen met een functiebeperking of specifieke noden als een recht voorop stelt in het onderwijs.

De raad verheugt zich over het feit dat de overheid een specifieke werkgroep van leraren, directies en experts heeft opgestart die zal nagaan welke aanpassingen aan de leeromgeving (en de daaraan gekoppelde competentieontwikkeling van leraren) nodig zijn om leerlingen met speciale noden kwaliteitsvol kunstonderwijs te laten volgen. De raad hoopt tijdig kennis te kunnen nemen van het eindrapport dat deze werkgroep zal voorleggen.

Het DKO moet een beroep kunnen doen op infrastructuurmiddelen van onder meer Agion. Met die middelen kunnen de instellingen eventuele aanpassingen aan gebouwen en infrastructuur uitvoeren die nodig zijn opdat personen met een functiebeperking of met specifieke onderwijs- en opvoedingsnoden aan het DKO zouden kunnen deelnemen.

3.2.10 De aansluitingsproblematiek binnen het kunstonderwijs en de positie van het deeltijds kunstonderwijs

Op 27 september 2006 werd in de Vlaamse Onderwijsraad het 'Overlegplatform Kunstonderwijs' geïnstalleerd. Dit platform bewaakt in de Vlor de onderlinge afstemming van gemeenschappelijke of niveauoverschrijdende dossiers met betrekking tot het kunstonderwijs. Het overlegplatform is samengesteld uit vertegenwoordigers van het DKO, Hoger kunstonderwijs (HKO) en Kunstsecundair onderwijs (KSO).

¹³ Algemene Raad, Advies over cultuur- en kunsteducatie. 27 november 2008, p. 11.

Een van de eerste prioriteiten van het kunstonderwijs is de aansluitingsproblematiek in het kunstonderwijs. De aansluitingsproblematiek in het kunstonderwijs heeft niet alleen betrekking op de doorstroom vanuit DKO en KSO naar het HKO, en dus op de verwachtingen van het HKO ten aanzien van DKO en KSO. Ook DKO en KSO hebben hun specifieke verwachtingen ten aanzien van het HKO.

Over deze aansluitingsproblematiek bracht de Algemene Raad op 25 juni 2009 een advies uit.

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Ann Demeulemeester
voorzitter